

Üks ja ainuke

Silja Vaher

Üks ja ainuke

Silja Vaher

Pärnu 2024

Toimetaja: Irene Õmbus

Kujundus ja küljendus: Jaan Lehismets

Kaane foto: Tiit-Tambet Marrandi

Teose sisu eest vastutab autor

© Kõik õigused kaitstud

ISBN 978-9916-668-86-3

Trükk: MJ Konsult

Kirjastus Hea Tegu

www.fl.ee

Täna Maie Lembaveret, kes on kaasosaline selle raamatu loomises ja kellelt sain palju teada metsa ja looduse kohta. Lisaks veel palju toreid mõtteavaldusi elust üldse ... Samuti tänan toimetajat Irenet ja teisi, kes selle raamatu avaldamisega vaeva nägid.

Autor

1

Ma ei soovinud saada emaks. Aga võib-olla ka soovisin ... Ma ei tea ise ka enam. Minu sees kiibitsesid tuhat üks mõttekildu, mis omavahel kuidagi koostööd teha ei suutnud. Emadus oli minu jaoks vaid sõnakõlks. Ebamäärane, sest minu silmis polnud sõnal „ema“ mingisugust väärtust. Armastusest ma ei hakkagi siin kõnelema. Emaarmastusest. Seda polnudki. Vähemalt minu jaoks mitte kunagi.

Emma ... Mulle tundub seniajani, et oma ema ma rohkem kartsin. Emaarmastusest ei teadnud ma tollal midagi. Käsud-keelud olid igapäevane rutiin, mille juba varakult selgeks pidin saama. Tegelikult on mul emast väga vähe mälestusi või peitsin ma need mälestused oma kõige pimedamatesse mälusoppidesse, et ma neid ealeski enam üles leida ei saaks.

Aga ma ise? Kas ma olin valmis saama emaks?

Jäin rasedaks, teadmata, mida toob tulevik lapsega, kelle isal pole tema elus kohta. Ta poleks ju saanudki ... See tähendas vaid ühte – et pidin oma lapse üksinda üles kasvatama. Sain teada, et kandsin oma üsas tütarlast. Kas ma olin uudishimulik? Olin ma üldse õnnelik? Mida ma tundsin, kui hommikused iiveldushood võtsid põlvist nõrgaks ja peldikupott haises pidevalt okse järele. Minu juures polnud kedagi, kes oleks hoidnud mu pikki juukseid, kui ma, magu krampis, öökimisest kurnatud, pea poti äärele toetasin ja juuksed potti okse sisse libisesid.

Püüdsin Mihklile oma rasedusest teada anda. Sõnumiga. Lihtsalt ... et ta teaks. Mingit toetust ma temalt ei oodanud. Mihkel oli õnnelik abielumees, kes lihtsalt veidike tiiba ripsutas või siis mõnda aega oma paisunud kotte tühjendamas käis. Kaks nädalat pärast sõnumi saamist helistas mees mulle ja teatas, et ma olen üks vastik eit, kes ei tea, kus tema koht on, ja millistest piiridest ma olevat üle astunud. See oli üks pikk sõnamulin, mis mu kõrva jõudis, ehkki hoidsin telefoni enesest nii kaugel kui võimalik. Sain teada, et tema, vaene mees, oli vaevu jõudnud sõnumi kustutada, enne kui Kristel – tema naine siis – seda näinud oleks. Veel tehti mulle selgeks, et see on minu viga, et ma ei osanud rasedust ära hoida. Mehed ei tohtivatki üldse seemnepurset tagasi hoida, see rikkuvat nende tervist. Sama lugu olevat ka kondoomiga, sest see on puhas keemia, tema aga elab ja toitub loodusega kooskõlas. Muide, mees tõepoolest liha ei söönud ja oli karvutu nagu pühadesiga ...

Takkajärgi olen ikka imestanud, kuidas ma üldse armusin sellisesse idiooti.

Nüüd olin ma aga üks, kõhus kasvamas tütar. Ma polnud emaduseks valmis. Ma ei tahtnud seda last. Korraaks ... või mis ma endale ikka valetan, lausa mitmeid kordi käis peast läbi mõte, et ma kaotan ta ära. Samas olid süümepiinad nii tugevad, et ma ei söandanud seda teha. Otsisin enesest ürgset emarmastust, ometi seda leidmata. Olin ma ebanormaalne? Äkki peaksin oma arstile sellest rääkima? Milline naine ei tahaks saada emaks? Mina. Mina ei tahtnud, aga kaotada elu, mis minu sees kasvas, ma samuti ei suutnud.

Nii me kahekesi kuust kuusse tiksusime. Vahepeal käisin arsti juures, kuni tuli uus ultraheliuuring. Arst määris mu kõhu geeliga kokku ja alustas. Mõne aja pärast kibrutas ta kulmu, vaatas mulle otsa, naeratas, pööras silmad tagasi ekraanile ja ütles: „Teil, kullake, pole mitte ainult tütar, vaid talle on lisandunud ka vennake, kes on küll veidi alamõõduline õega võrreldes. Kummaline, et ma seda esimesel uuringul ei märganud. Nüüd peame tegema veel täiendavaid analüüse ja hoidma vennakese arengul silma peal. Midagi hirmsat siin pole, rasedus kulgeb tavapärasel viisil.“

Puhastasin kiiresti kõhu, kuulasin nagu läbi udu arsti soovitusi, haarasin lauvalt hunniku analüüsipabereid ja tormasin kabinetist välja.

Kaksikud! Minul, kes ma ühtainustki last polnud soovinud? See on küll saatuse vingerpuss. See pole lihtsalt võimalik! Ma polnud loodud emaks. Nüüd oli muidugi hilja, sest neli kuud oli täis ja viies

tiksus juba. Siis aga tuli mulle pähe üks võimalus, mis mind hetkeks haigla ukse ette, kust äsja olin väljunud, seisma naelutas. Ma annan lapsed ära ja olengi vaba! Miks ma seda ometi varem ei taibanud? Lihtne ja loogiline – ma ei armasta ju neid. Minus pole emaarmastust, mis on võitmatu ja kaitseb lapsi. Kindlasti saab mõni teine pere õnnelikuks ja mina olen taas vaba. Selle mõttega kõndisin ma juba rõõmsamalt edasi.

Küla, kuhu olin oma elu rajanud, oli ilus, roheline, ja asus endise suvilaühistu maa peal. Tegelikult võiks öelda, et elasin unustatud külas. Aeg keerles ja pöörles, jätmata suuremat jalajälge. Küla oli tekkinud millalgi kuuskümmend aastat tagasi. Algselt elasid siin inimesed, kes olid loonud sellesse paika oma päris kodud. Mõne aja pärast rajati siia lisaks veel aianduskooperatiiv. Inimestele jagati väikesed krundid, kus sai juurikaid ja teisi aiasaadusi kasvatada. Mõned tegid lihtsalt köögiviljapeenrad ja käisid kaugemalt nende eest hoolitsemas. Mõned ehtasid krundile ka väikese aiama. Hiljem majakesed soojustati ja siis elati sees juba aastaringelt. Aianduskooperatiiv kadus, inimesed aga jäid. Siin elades oli elu odavam kui linnamajades, kus tuli kalli keskkütte eest maksta, aga sooja ikka ei saanud. Minagi elasin suvilast üleskõpitsetud majas, mille olin onult päranduseks saanud. Olin isa venna lemmiklaps, aga selle staatuse sain endale hoopis iseäralikul moel.

Palju aastaid varem ...

Meie peres oli kokku neli õde-venda. Mina olin kõige noorem laps, produkt, kes ei pidanudki

sündima. Loodusõnnetus. Minust viis aastat vanem õde Õile kiusas mind igal võimalikul moel. Ta oli sellega juba varakult alustanud ja tegi seda minu kasvades pidevalt. Päriskodust lasti mul tundide viisi olla sitastes ja kuestes mähkmetes. Alati leiutas õde emale vabandusi, miks ta ei saanud mul mähkusi vahetada: küll väänas ta jala välja ja keegi teine ei tulnud teda aitama, küll vajas mõni teine kiiresti tema abi ... Neid vabandusi leidis alati küllaga. Kui ma ise käima hakkasin, sain nii palju sinikaid, muhkusi ja marrastusi, et hakkasin kõndimist lausa kartma. Lülitasin sisse tagurpidikäigu ja liikusin edasi pepu peal. Käima hakkasingi alles kolmeaastaselt. Õile oli alati karme saatma mind igasuguste asjade järele ja kui juhtusin tooma vale asja, lõi ta mind valusasti vastu pead või tutistas nii, et osa minu juukseid talle pihku jäi. Ta ei mõistnud, et kolmeaastane laps ei saa iga kord kõigest õigesti aru. Eks ta oli näinud, kuidas ema minuga käitus ja tegi kõike samamoodi järele. Minust paar aastat vanemad olid kaksikud poisid ... Vot siis, kust minu kaksikud pärit on, geenid ju! Poisid olidki põhiliselt minu mängukaaslased, kuni nad suuremaks kasvasid ja enam kodus ei püsinud.

Viieaastaselt avastasin enda jaoks raamatud. Peitusin paksude kardinataha nurka ja unustasin end hilise õhtuni lugema. Siis aga avastas Õile minu peidukohad, kiskus käest raamatud ning ütles, et ma olen laisk ja hiilin kodustest töödest kõrvale. Emale rääkis ta samuti, et ma ei viitsi midagi teha ja nii sain ka tema käest karistada. Ainult isa oli

lahke loomuga ja paitas alati mu pead, aga emale ta vastu hakata ei julgenud või siis ei tahtnudki. Kahjuks ei saanud me pikalt koos olla.

Eks ta tõsi ju oli, ma eksisin raamatute maailma ikka sagedamini ära, hoomamata, mis minu ümber toimub. Raamatutes oli hoopis teistsugune elu. Seitsmeaastase lapse jaoks tähendasid lumivalgekesed, tuhkatriinud ja pöial-liisid hoopis teistsugust maailma. Ma arvasin, et kõik see on kusagil väga-väga kaugel, üle laia mere, kus ei paista silmapiiri, ka päriselt olemas. Vahel karjusin Õilele vastu ja ütlesin, et lähen otsin Tuhkatriinumaa üles, leian endale toreda printsi ja elan seal temaga koos, kuni surm meid lahutab. Olid ju iga muinasjuturaamatu lõpus sellised read. See muidugi andis jälle õele põhjust mind veelgi rohkem pilgata ja kiusata. Vennad Olev ja Tulev püüdsid küll sõna sekka öelda ja Õilet veidi tagasi tõmbuma sundida, aga see näiline rahu oli vaid ajutine.

Ometi ei jätnud ma raamatuid. Lugesin igal vabal hetkel, kui vähegi sain kodustest töödest eemale. Õile oli viisteist, mina kümme. Ema andis hommikul lahkudes kõigile tööotsad kätte. Ei lugenud see, et oli suvevaheaeg, tööd pidime topelt tegema, sest koolitükke ju polnud.

Meil oli tol ajal suur loomapidamine: sead, lambad, lehm, pardid, kanad, jänesed, kaks kassi – Liki ja Maisi, ning koer Mirkel. Poisid pidid iga päev kevadest sügiseni loomade ja lindude jaoks värsket rohtu niitma. Minu tööks oli hommikul ja õhtul sigadele toit ette anda, lõuna ajal ja õhtul

lehm lüpsata. Varahommikuse lüpsi tegi ema ise ära. Kanadele ja partidele pidin samuti söögi ette viima. Nemad olid õues suures võrguga eraldatud aias, et kullid ligi ei pääseks.

Nüüd nii mõnigi teist ehk küsib, mida siis Õile tegema pidi või mida ta üldse tegi. Veel aasta varem, neljateistkümnnesena, pesi ta kodus nõusid, ehk küll ka selle töö püüdis ta minule kaela määrada. Siiski oskasin ja julgesin suuremaks saades talle juba vastu hakata. Samuti kartis Õile vendi, kes talle tappa ähvardasid anda, kui ta mind rahule ei jäta. Õile tööks oli maja koristamine, välja arvatud meie endi toad. Isa ja ema magamistuba koristas ema ise ja sinna ei tohtinud meist keegi minna. Päevasel ajal seisis üks lukustatuna, et meis ei tekiks üleliigseid kiusatusi – nii selgitas ema. Tegelikult oli aga tulemus vastupidine, sest lukustatud üks ahvatles veel enam. Kokkuvõttes polnudki Õilel suurt midagi koristada peale köögi, suure toa ja veranda.